

Integrale Commissie Advies nr. 2022-9

Status: definitief

Onderwerp	Spaarndammerdijk 312, uitbreiding St. Barbara
Datum	24 augustus 2022
Commissie	Eric Luiten (voorzitter), Annuska Pronkhorst, Irma van Oort, Do Janne Vermeulen, Marianne Griffioen, Hans van der Made, Jeroen Schilt
Secretaris	Paul Rosenberg, Pepijn Diepeveen
Toelichting	Ruwan Aluvihare, Ineke Hulshof (Hulshof Architecten)
Overige deelnemers	Tale Bjelland, Mark van Vilsteren, Arjan Klok (R&D)

Achtergrond

Stichting St. Barbara is eigenaar van de ten westen van de begraafplaats gelegen weilanden en kan volgens het vigerende bestemmingsplan dit gebied, dat onderdeel is van de hoofdgroenstructuur, gebruiken voor uitbreiding van de begraafplaats. De gemeente Amsterdam hecht zowel waarde aan het voortbestaan van de begraafplaats op deze plek als aan het in stand houden van dit unieke stukje veenweidelandschap en heeft met de eigenaar gezocht naar andere mogelijkheden om het exploitatiemodel van de begraafplaats te verbeteren. Voorgesteld wordt de faciliteiten uit te breiden met een bezinningscentrum van circa 1100 vierkante meter dat verhuurbare zalen bevat. Een gebouw van de gewenste omvang mag volgens het bestemmingsplan niet gebouwd worden in dit gebied. De gemeente onderzoekt mogelijkheden om een uitzondering te maken waarbij het behoud van (het restant van) het veenweidegebied onderdeel uitmaakt van de overeenkomst. Rekening houdend met de monumentwaarde van de Spaarndammerdijk en van de bestaande beheerderswoning en aula/kapel aan de noordzijde van het terrein, is een zoekgebied gedefinieerd aan de zuidzijde van de weilanden. Een gebouw op deze plaats zou mede georiënteerd kunnen zijn op het nieuwe fietspad langs de spoordijk dat een belangrijke ontsluitingsroute zal zijn voor Havenstad.

Vraagstelling

Is de locatie voor het bezinningscentrum goed gekozen en zijn de uitgangspunten voor beeldkwaliteit passend zowel in combinatie met de begraafplaats als met het historische veenweidegebied?

Advies

De commissie is van mening dat het voorgestelde gebouw van circa 1100 meter (veel) te groot is, zowel in relatie tot de omvang van de huidige begraafplaats als in relatie tot (het restant van) het veenweidegebied. Het voorstel is alleen vanuit een exploitatiemodel beredeneerd, waardoor de balans tussen de gewenste impuls en het laadvermogen van het gebied is zoekgeraakt. Het voorgestelde volume leidt tot een zalencentrum en niet tot een 'paviljoen' dat een subtiele dialoog aangaat met een weliswaar klein maar kwetsbaar cultuurlandschap.

De commissie adviseert een stap terug te doen in het proces en de uitgangspunten opnieuw vast te stellen. Op basis van de huidige inrichting van de begraafplaats met een hoofdingang en parkeervoorziening aan de dijk, ligt bebouwing aan de noordzijde van het terrein het meest voor de hand. Niet voor niets zijn in het vigerende bestemmingsplan ten zuiden van de dienstwoning en ten oosten van de aula bouwvlakken opgenomen. Maar een volume van 1100 meter is ook op die plek niet mogelijk. Dat is wellicht oplosbaar door het programma bescheidener te maken en op te delen waarbij de bestaande aula een onderdeel kan blijven van het zalenaanbod. De commissie merkt daarbij op dat de status van gemeentelijk monument van de bestaande aula niet betekent dat er niets aan zou mogen veranderen of dat uitbreiding met een nieuwe zaal op voorhand onmogelijk zou zijn. Herstel van de oorspronkelijke kapelruimte kan heel goed onderdeel zijn van het plan waarmee een zeer representatieve bezinningsruimte beschikbaar komt. Basis van deze benadering is een totaalontwerp voor de herinrichting van het hele entreegebied van de huidige begraafplaats.

Overige opmerkingen

Het veenweidelandschap en de verhoogd aangelegde begraafplaats met rijke boombeplanting zijn door sloten 'ingelijste' entiteiten met een sterke basisvorm, waaraan zich niet zo makkelijk iets laat veranderen. De commissie vindt de wijze waarop de ophogingen zich nu voltrekken zeer onbevredigend omdat ze de heldere uitgangssituatie vertroebelen. Het geleidelijke 'uitbuiken' van de terp en het omleggen van de sloten komt de kwaliteit van de begraafplaats, noch de kwaliteit van de veenweidepercelen ten goede. Een gebouwde toevoeging juist op de grens van beide gebieden die zowel in karakter als in aanleghoogte totaal van elkaar verschillen, is per definitie een bijna onmogelijke opgave. Waar gaat een gebouw op deze plek bij horen? Komt dit op natuurlijke wijze voort uit het veenweidegebied of wordt het een uitbreiding die aansluiting zoekt bij het bestaande karakter van de begraafplaats?

Ruimtelijk en cultuurhistorisch gezien is het toevoegen van (een deel van de gewenste) bebouwing aan de zuidzijde van de begraafplaats als alternatief denkbaar. Met volumes aan weerszijden van de centrale as ontstaat als het ware een pendant van de bestaande bebouwing aan de noordzijde. De toegankelijkheid via de dienstingang aan het Overbrakerpad is hier beter realiseerbaar. Maar ook op deze plek is een gebouw van 1100 vierkante meter niet inpasbaar en is een parkeervoorziening zeer onwenselijk. Daarmee wordt immers gemotoriseerd verkeer verder het park ingetrokken.

Amsterdam, 29 augustus 2022
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
Eric Luiten, voorzitter

Bijlage

Beleidskaders:

- Bestemmingsplan Overbrakerpolder (2013)
- Omgevingsvisie Amsterdam 2050. Een menselijke metropool (2021)

Aangeleverde stukken:

- Beeldkwaliteit bezinningscentrum St. Barbara (presentatie R&D, 24-8-2022)
- Kaart met cultuurhistorische waardering (M&A, dec. 2019)
- Beschrijving van Spaarndammerdijk 313 (M&A, 2008)
- Beschrijving van Spaarndammerdijk 312 (M&A, 2006)